

دانشگاه گوارزی و منابع طبیعی کرمان

نشریه کارآفرینی در کشاورزی
جلد ششم، شماره اول، بهار ۱۳۹۸

<http://jead.gau.ac.ir>

صفحات: ۶۸-۵۳

DOI: 10.22069/jead.2020.18021.1417

شناسایی و اولویت‌بندی فرصت‌های کارآفرینی در بخش کشاورزی (مورد مطالعه: شهرستان گلباف از توابع استان کرمان)

غلام‌حسین حسینی‌نیا^{۱*}، شهرام مقدس فریمانی^۲، میلاد جلالوند^۳

^۱دانشیار دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران

^۲استادیار مؤسسه آموزش و ترویج کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

^۳کارشناس ارشد دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۲/۳۰؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۶/۳۱

چکیده

شناسایی فرصت‌های کارآفرینی در مناطق مختلف، گامی بنیادی در جهت توسعه کارآفرینی و به تبع آن بهبود کیفیت زندگی مردم آن منطقه است. هدف این پژوهش شناسایی فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی در بخش گلباف، از توابع شهرستان کرمان بود. نوع روش این تحقیق، کیفی بوده و با استفاده از روش نمونه‌گیری هدف‌مند، ۱۷ نفر از خبرگان و کارآفرینان حوزه کشاورزی انتخاب شدند. با تحلیل اطلاعات، از طریق تحلیل محتوای کیفی، ۲۵ فرصت کارآفرینی در چهار حوزه مختلف تولید، فرآوری، تجارت و زیرساخت در بخش کشاورزی شهرستان گلباف شناسایی و اولویت‌بندی شدند. اولویت‌بندی فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی شهرستان گلباف نشان داد که بسته‌بندی و فرآوری گیاهان دارویی، راه‌اندازی کارگاه اسانس‌گیری ترخون و احداث کارگاه بسته‌بندی و فرآوری خرما بالاترین اولویت‌ها در زمینه فرصت‌های کارآفرینی شهرستان گلباف بودند.

واژه‌های کلیدی: شناسایی فرصت، کارآفرینی کشاورزی، بخش گلباف، استان کرمان

مقدمه

زمینه‌ساز ظهور بسیاری از مشاغل نو و کارآفرینانه باشند (Alhorr et al., 2008). تجربیات توسعه روستایی و کشاورزی در کشورهای مختلف جهان در چند دهه گذشته نشان می‌دهد که این مهم فقط با تزریق سرمایه و فناوری تحقق نمی‌یابد، بلکه عوامل بسیاری در این زمینه نقش دارند. امروزه توجه به روحیه کارآفرینی بین کشاورزان از مهم‌ترین راهکارهای توسعه روستایی محسوب می‌شود (سلیمان‌پور و حسینی، ۱۳۸۵).

کشاورزی یکی از مهم‌ترین ظرفیت‌های مناطق روستایی که استفاده کامل و درست از این ظرفیت‌ها با شناسایی فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی، راهکاری برای اشتغال‌زایی و جلوگیری از مهاجرت روستاییان است (عنبری، ۱۳۸۷). روستاها و بخش کشاورزی به‌علت داشتن منابع طبیعی و انسانی بی‌شمار می‌توانند

*نویسنده مسئول: hosseinia@ut.ac.ir

به سوی خلاقیت، نوآوری و کارآفرینی سوق دهد (افتخاری، و همکاران، ۱۳۸۹).

بخش گلباف در ۱۱۰ کیلومتری جنوب شرق کرمان واقع شده است. این شهر از شمال به کرمان از جنوب به بم، از شرق به کویر لوت و از غرب به راین منتهی می‌شود. آب و هوای گلباف دو اقلیم کوهستانی (بخش شمالی) و گرم و خشک (بخش جنوبی) است. باغ‌ها و مزارع منطقه با آب قنات آبیاری می‌شود. محصولات این منطقه عبارتند از میوه‌های سردسیری از جمله انگور، انجیر، به، انار، و زردآلوهای نوری، قیصی، گرد و هلو و از میوه‌های گرمسیری می‌توان به انواع خرما اشاره داشت. بنابر سرشماری مرکز آمار ایران، اغلب جمعیت بخش گلباف شهرستان کرمان به کشاورزی و قالیبافی مشغول به فعالیت بوده‌اند. به گزارش استانداری کرمان و همچنین بخش‌داری گلباف، در سال‌های اخیر مهاجرت مردم نرخ افزایشی داشته‌است، به گونه‌ای که در صورت ادامه این روند، جمعیت شهر به شدت پایین خواهد آمد. گرچه طبق اظهارات استاندار استان کرمان در سال ۱۳۹۶، در سال‌های اخیر اقدام‌های توسعه‌ای در بخش گلباف باعث مهاجرت معکوس شده است ولی به اعتقاد مسئولین و کارشناسان استانی، بیکاری از اصلی‌ترین دلایل محرومیت و در نتیجه مهاجرت از این بخش بوده‌است. بخش گلباف نیز، مانند سایر مناطق کوچک و روستایی کشور دارای مشکل بیکاری است که باعث شده مردم این منطقه به شهرهای دیگر مهاجرت کنند. کشاورزی یکی از ظرفیت‌های اصلی این منطقه است که با بهره‌برداری از ظرفیت‌های آن می‌توان وضعیت اشتغال را بهبود داد. لذا شناسایی فرصت‌های کارآفرینانه کشاورزی یکی از ملزومات اساسی بهره‌برداری از آن‌ها است. در صورت عدم توجه به فرصت‌های موجود در بخش کشاورزی، علاوه بر بی‌استفاده ماندن ظرفیت‌های بزرگ اقتصادی، تداوم

کارآفرینی کشاورزی اساساً تفاوتی با کارآفرینی شهری ندارد جز این که باید آن را در فضای روستا تصور کرد (Petrin and Gannon, 1997). زمینه‌های استفاده از کارآفرینی در نواحی روستایی بسیار گسترده و متنوع است. در واقع این نواحی، محیط بکری برای بروز کارآفرینی محسوب می‌شوند (رضوانی و نجارزاده، ۱۳۸۸).

اقتصاددانان معتقد است که اگرچه کارآفرینی تنها راهکار اشتغال‌زایی و افزایش درآمدهای مردم روستایی نیست، اما قطعاً بهترین و بهره‌ورترین نوع آن است. آنان این امر را مهم‌ترین عامل توسعه اقتصادی روستاها، کشاورزان و روستاییان و ابزاری برای بهبود درآمد زنان روستایی می‌دانند. از نظر آنها، کارآفرینی امکانی برای اشتغال در مجاورت محل سکونت آنهاست که می‌تواند خودکفایی، استقلال و کاستن از نیازهای اجتماعی آنان را در پی داشته باشد (McElwee, 2006).

در این میان به دلیل این که کشاورزی از بخش‌های اساسی اقتصاد کشور است؛ رشد و توسعه آن، مبنای راهیابی سرمایه‌گذاری، اشتغال و خدمات به سمت مناطق روستایی و کاهش بیکاری و اشتغال‌زایی این بخش می‌شود و زمینه‌ساز رشد و توسعه سایر بخش‌ها از جمله صنعت، خدمات، حمل و نقل و انرژی می‌گردد. فعالیت‌های مربوط به بخش کشاورزی مهم‌ترین زمینه‌های بروز و فرصت‌های کارآفرینی در نواحی روستایی است (رضوانی و نجارزاده، ۱۳۸۸). کارآفرینی روستایی و به ویژه کشاورزی می‌تواند با شناسایی مزیت‌ها و محدودیت‌های بخش کشاورزی جوامع روستایی توسط برنامه‌ریزی راهبردی مناسب به توسعه اقتصادی روستایی در کنار سایر ابعاد توسعه کمک کند و از دولت محور بودن الگوهای توسعه روستایی کشور که ویژگی‌های عمده آن آسوده‌طلبی و مطیع بودن روستاییان است؛ جلوگیری کند و جامعه را

پیشینه نگاه‌ها به تحقیق

در زمینه فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی مطالعات متعددی انجام شده است که به برخی از آنها اشاره می‌شود. فنل و ویور (Fennell and Weaver, 1997)، در مقاله خود با عنوان کشاورزی برای تعطیلات در ساساکاچوان، مشخصاتی عملیاتی گردشگری کشاورزی را یک فرصت مناسب در زمینه کارآفرینی کشاورزی می‌دانند. آنها اعتقاد دارند که گردشگری کشاورزی می‌تواند شکل‌های مختلفی در ساساکاچوان داشته باشد؛ از جمله: مکان و صبحانه، برداشت و یا چیدن محصول برای خود، جشنواره‌های کشاورزی، آموزش‌ها و تجربه‌ها مانند صیادی و یا ماهی‌گیری در ازای پرداخت مقداری پول یا تورهای مزرعه برای بچه‌ها.

ولتر (Wolter, 2008)، در مقاله‌ای تحت عنوان درک فرصت‌های کشاورزی در غنا، به محصولاتی که فرصت خوبی برای صادرات دارند در کشاورزی پرداخت. این محصولات عبارت بودند از غلات و حبوبات مانند ذرت، ارزن و برنج؛ محصولات دارای نشاسته مانند سیب زمینی شیرین و گیاه منهوت؛ محصولاتی که هم اکنون نیز صادرات خوبی دارند، مانند آناناس و کاکائو.

هایتون و همکاران (Hayton, et al., 2011)، در تحقیقی با عنوان نقش گردشگری کشاورزی بر افزایش اشتغال روستاییان در تایلند، بیان کردند که میزان درآمدی که کشاورزان از بخش گردشگری کشاورزی از مزرعه به دست آورده‌اند بیشتر از درآمدی است که از همان مزرعه، بابت فروش محصولات کشاورزی نصیب آنها شده است.

ریس و همکاران (Rais, et al., 2014)، در مطالعه‌ای با عنوان صنعت فرآوری مواد غذایی در هند: توانایی، مهارت و فرصت‌های اشتغال، به بررسی فرصت فرآوری محصولات کشاورزی در هند

نرخ بالای بیکاری و فقر در روستاها و به تبع آن افزایش مهاجرت روستاییان به سمت شهرها را موجب خواهد شد.

حال سوالی که مطرح است این است که چه فرصت‌های کارآفرینی در بخش کشاورزی، در بخش گلباف وجود دارد؟ و این فرصت‌ها دارای چه اولویت‌هایی برای بهبود اشتغال و کاهش مهاجرت روستاییان هستند؟

کارآفرینی مفهومی است که در سال‌های اخیر ظهور یافته است و هنوز پذیرش جامعی در خصوص ساختار آن وجود ندارد (Rauch et al., 2009). این عدم پذیرش در مفهوم کارآفرینی را می‌توان به وضوح در تعاریف دید، هر چند تعداد زیادی از تعاریف ایجاد یا شروع کسب و کار جدید مخاطره‌آمیز را کارآفرینی می‌دانند (Thurik et al., 2005). کارآفرینی و ایجاد کسب و کار جدید در کنار یک دیگر می‌تواند بر حل مشکل بیکاری و توسعه اقتصادی در یک کشور موثر باشند (Karimi et al., 2010).

بنا به تعریف شین و ونکاتارامان، کارآفرینی یک فرآیند است که در آن فرصت‌ها برای خلق کالاها و خدمات جدید کشف، ارزیابی و بهره‌برداری می‌گردند (Stam, 2015).

تعریف شین و ونکاتارامان از کارآفرینی بسیار جامع می‌باشد و کارآفرینی را به صورت مقوله‌ای چند رشته‌ای نشان می‌دهد که بر پایه عوامل اقتصادی، اجتماعی، روانشناسی، مدیریت و بازاریابی می‌باشد (Murphy et al., 2006). طبق این تعریف می‌توان گفت، کارآفرینی اولاً طی یک فرآیند شامل کشف و بهره‌برداری از فرصت‌ها روی می‌دهد. ثانیاً یک مقوله چند رشته‌ای است که بر پایه ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی رخ می‌دهد که باید به همه این ابعاد توجه شود تا بتوان به خوبی از فرصت‌ها استفاده نمود.

(مانند برداشت محصولات باغی و زراعی، چرای حیوانات و شیردوشی) او نیز انجام می‌دهد.

کریمی (۱۳۹۴) در مقاله خود با عنوان کارآفرینی گردش‌گری کشاورزی، راهبردی نوین برای توسعه روستایی، گردش‌گری کشاورزی را فرصت مناسبی در کارآفرینی روستایی می‌داند و این‌طور عنوان می‌کند که گردش‌گری کشاورزی می‌تواند به عنوان راهبردی بدیل در زمین توسعه پایدار روستایی و کشاورزی کمک شایانی نماید. اما گردش‌گری به‌طور عام و گردش‌گری کشاورزی به‌طور خاص برای اینکه بتواند به تقاضای روزافزون و نیازهای مختلف گردش‌گران پاسخ دهد، باید با استفاده از خلاقیت و نوآوری به خدمات و محصولات خود تنوع بخشند و این امر زمینه‌ای برای توسعه‌ی کسب و کارها، به ویژه کسب و کارهای کوچک و توسعه‌ی کارآفرینی فراهم می‌آورد.

به منظور دستیابی به مناسب‌ترین فرصت‌های کارآفرینی موجود در زیر بخش امور دام با تأکید بر ظرفیت‌های استان کرمانشاه، حسینی‌نیا و همکاران (۱۳۹۵) مطالعه‌ای با عنوان فرصت‌های کارآفرینی در بخش تولیدات دامی استان کرمانشاه با رویکرد کیفی انجام دادند. نتایج نشان داد که فرصت‌های کارآفرینانه در زیر بخش امور دام در هجده طبقه کلی قابل تقسیم‌بندی شده است که در هر بخش می‌توان فرصت‌های جزئی‌تر را شناسایی نمود. طبق یافته‌های این تحقیق، سردخانه صنعتی، پرورش دام‌های شیری و محصولات و تولیدات عسلی، مناسب‌ترین فرصت‌های کارآفرینی در این بخش بودند.

بخشی و همکاران (۱۳۹۶) با بررسی فرصت‌ها و زمینه‌های کارآفرینی کشاورزی در مناطق روستایی شهرستان فردوس به این نتیجه رسیدند که مهم‌ترین فرصت‌ها و زمینه‌های کارآفرینی کشاورزی مربوط به

پرداختند و نتیجه مطالعه خود را این‌گونه بیان نمودند که دولت هند تمرکز زیادی را نسبت به صنعت فرآوری مواد غذایی به عنوان یک بخش در اولویت دارد. انتظار می‌رود که جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی با سیاستگذاری آسان شود. در کنار این‌ها نیاز به آموزش نیروی کار غیر ماهر برای تامین منابع انسانی، توسعه امکانات زیربنایی مانند زنجیره سرد و امکانات جاده برای تقویت صنعت فرآوری مواد غذایی ضروری است.

ترسو (Tersoo, 2014) در مقاله‌ای با عنوان تجارت محصولات کشاورزی به‌عنوان یک ابزار واقعی برای توسعه روستایی در نیجریه، فرصت‌های موجود در کسب و کارهای کشاورزی را در چند دسته‌ی کسب و کارهای تامین ورودی مزرعه، فرآوری مواد غذایی کشاورزی و بازاریابی و توزیع مواد غذایی کشاورزی تقسیم‌بندی نمودند.

آروبو و همکاران (Arroyo, et al., 2013)، در مقاله خود با عنوان تعریف گردش‌گری کشاورزی: مطالعه مقایسه ادراکات ذی‌نفعان در میسوری و کارولینای شمالی، بیان نمودند که مطابق با نتایج تحقیق آنها یک تعریف مناسب از گردش‌گری کشاورزی باید شامل واژه‌هایی نظیر محیط کشاورزی، یعنی جایی که فعالیت گردش‌گری رخ می‌دهد مانند مزرع یا کشتزار، تفریح و سرگرمی و آموزش باشد. آنها در نهایت بر اساس نتایج مطالعه خود، چنین تعریفی را برای گردش‌گری کشاورزی ارائه دادند: فعالیت‌های مرتبط با کشاورزی که در یک محیط کشاورزی نظیر مزرعه با هدف سرگرمی یا آموزش انجام می‌پذیرد. لازم به ذکر است که در این نوع گردش‌گری، در بیشتر موارد گردش‌گر به‌طور فعال در روند یک زندگی روستایی قرار می‌گیرد و معمولاً فعالیت‌هایی را که روستاییان و کشاورزان انجام می‌دهند

مقالات چاپی و الکترونیکی موجود در کتابخانه‌ها و سازمان‌های مربوطه و مصاحبه نیمه‌ساختاریافته می‌باشد. نمونه‌برداری (مصاحبه‌ها) تا زمان اشباع نظری اکتشاف گزاره‌های مفهومی و تجزیه و تحلیل آنها ادامه یافت و در نهایت پس از تحلیل محتوی کیفی، فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی در بخش گلباف شناسایی شدند. پس از شناسایی فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی در بخش گلباف، این فرصت‌ها با استفاده از روش تاپسیس و توسط ۱۷ نفر از نخبگانی که با آنها مصاحبه انجام شده بود، رتبه بندی گردیدند.

روش تاپسیس یکی از تکنیک‌های مورد استفاده در تصمیم‌گیری چند معیاره است. در این روش تصمیم‌گیری، تعدادی گزینه و تعدادی معیار برای تصمیم‌گیری وجود دارد که باید با توجه به معیارها، گزینه‌ها رتبه‌بندی می‌شوند و یا این‌که به هر یک از آنها یک نمره کارایی اختصاص داده شود. فلسفه کلی روش تاپسیس این است که با استفاده از گزینه‌های موجود، دو گزینه فرضی تعریف می‌شوند. یکی از این گزینه‌ها، مجموعه‌ای است از بهترین مقادیر مشاهده شده در ماتریس تصمیم‌گیری است. این گزینه را اصطلاحاً ایده‌آل مثبت (بهترین حالت ممکن) می‌نامیم. ضمن اینکه یک گزینه فرضی دیگر تعریف می‌شود که شامل بدترین حالت‌های ممکن باشد. این گزینه ایده‌آل منفی نام دارد. معیارها می‌تواند دارای ماهیت مثبت یا منفی باشند. معیار محاسبه نمرات در روش تاپسیس این است که گزینه‌ها تا حد امکان به گزینه ایده‌آل مثبت نزدیک و از گزینه ایده‌آل منفی دور باشد. بر این اساس یک نمره برای هر گزینه محاسبه می‌شود و گزینه‌ها مطابق این نمرات رتبه‌بندی می‌شوند.

جامعه آماری تحقیق شامل صاحب‌نظران شاغل به کار در سازمان‌های مربوط به کشاورزی و سازمان-

فعالیت‌های کاشت زعفران، احداث باغ انار، کوددهی مزارع، برداشت زعفران، آماده‌سازی بسترکاشت زعفران، عرضه علوفه به دامداری‌ها، وجین علف هرز مزارع و احداث واحدهای پرورش قارچ خوراکی می‌باشد.

خوش‌مرام و همکاران (۱۳۹۶) برای طراحی و تبیین الگویی برای تشخیص فرصت‌های کارآفرینی در بخش کشاورزی استان کرمانشاه، به این نتیجه رسیدند که مؤلفه‌های اصلی الگوی تشخیص فرصت‌های کارآفرینی در بخش کشاورزی استان کرمانشاه عبارتند از: سرمایه انسانی، سرمایه اجتماعی، حمایت‌های محیطی، ویژگی‌های روان‌شناختی، هوشیاری و تلاطم‌ها.

اخلی و همکاران (۱۳۹۷)، با هدف طراحی کیفی الگویی برای آموزش تشخیص فرصت به کارآفرینان نوپای فناور دانشگاهی در کشاورزی تحقیقی در استان گلستان انجام دادند. یافته‌های این تحقیق به استخراج پنج سویه‌ی آموزش تشخیص فرصت، شامل؛ ویژگی‌های فرصت کارآفرینانه (درک فرصت)، معیارهای ارزیابی فرصت کارآفرینانه، قابلیت‌های مرتبط با تشخیص و بهره‌برداری از فرصت، تعیین‌کننده‌های تشخیص و بهره‌برداری از فرصت و سازوکارهای یادگیری تشخیص فرصت منجر شد.

با توجه به مطالعات و پژوهش‌های انجام شده در زمینه فرصت‌های کارآفرینی در کشاورزی، در این پژوهش فرصت‌های کارآفرینی با نگاه به زنجیره‌های ارزش محصولات مختلف کشاورزی و شکاف‌های موجود در این زنجیره‌ها جست و جو می‌شوند.

روش پژوهش

این پژوهش از منظر هدف، کاربردی و از منظر روش گردآوری داده‌ها، کیفی است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات شامل مراجعه به اسناد و مدارک، کتب و

بندی نیز از مدل تاپسیس استفاده گردید. برای تعیین پایایی پژوهش تحقیق، پس از انجام رویداد، مصاحبه‌ها و کدگذاری مصاحبه‌ها، فرصت‌های شناسایی شده برای اولویت‌بندی با استفاده از مدل تاپسیس بین نخبگان به اشتراک گذارده شد که ارزیابی خود را درباره نتایج ابراز دارند. نتیجه ارزیابی‌ها که عموماً به صورت کیفی انجام گردیدند به عنوان اولویت‌بندی فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی در گلباف ارائه گردیدند.

برای تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه در این پژوهش از روش کدگذاری استفاده شد. برای تحلیل داده‌ها ابتدا تمام اطلاعات موجود تبدیل به گویه‌هایی حاوی یک مفهوم مشخص شد. پس از آن، برای انجام کدگذاری باز، هر کدام از این گویه‌ها تبدیل به یک شبه جمله خبری چند کلمه‌ای شد که مفهوم خاصی را می‌رساند و پس از انجام کدگذاری باز، کدهای مشابه و هم موضوع که حول یک محور بودند تلفیق و یک محور برای آنها انتخاب شد.

یافته‌ها و بحث

در این پژوهش برای نمونه‌گیری و یافتن مصاحبه شونده‌گان از روش گلوله برفی استفاده شد. بدین معنی که ابتدا چندین فرد مطلع شناسایی گردید. سپس به تدریج در طول مصاحبه‌ها با پرسیدن سؤالاتی از قبیل "چه کس دیگری در این زمینه زیاد می‌داند؟ با چه کسی لازم است در این باره صحبت کنم؟ شما چه کس دیگری را در این زمینه پیشنهاد می‌دهید؟" از هر نمونه به نمونه کلیدی دیگر مراجعه گردید. لذا با توجه به جامعه آماری تعریف شده با افراد زیر مصاحبه عمیق انجام گردید. مشخصات فردی افرادی که طی این پژوهش با آنها مصاحبه گردید در جدول ۱ نشان داده شده است.

های مرتبط با کارآفرینی مانند سازمان‌های صنعت، معدن و تجارت، اتاق بازرگانی، جهاد کشاورزی، گردش‌گری، کار، رفاه و تأمین اجتماعی و تعاونی‌های روستایی استان کرمان بودند. دارا بودن تجربه کاری در حوزه کشاورزی و کارآفرینی، دارا بودن سمت مدیریتی یا کارشناسی در سازمانهای مذکور و دارا بودن سابقه فعالیت کارآفرینان در فعالیتهای اقتصادی در بخش گلباف از جمله ویژگی‌های مشترک جامعه آماری بود. در این پژوهش برای نمونه‌گیری از روش گلوله برفی استفاده شد. نمونه-گیری گلوله برفی (زنجیره‌ای یا شبکه‌ای) رهیافت مناسبی برای یافتن مطلعین کلیدی پر اطلاعات در راستای اهداف تحقیق است. در این پژوهش بنا بر اصل کفایت داده‌ها، نمونه‌گیری تا مرحله اشباع ادامه یافت و حجم نمونه در طی فرآیند تحقیق و بر اساس حصول کفایت و یا اشباع اطلاعاتی یا نظری تعیین شد. به این معنی که حجم نمونه‌ها از پیش تعیین شده نبوده است و فرآیند نمونه‌گیری تا زمانی ادامه یافته است که نمونه‌های جدید، اطلاعات تازه‌ای به دست ندادند و تأثیری در نتایج تحقیق نداشتند.

روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی، روش‌های اصلی گردآوری داده‌ها و مصاحبه و پرسشنامه از مهم‌ترین ابزار جمع‌آوری داده‌ها در این تحقیق بودند. طبق روش نمونه‌گیری، در این تحقیق با ۱۷ نفر، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته انجام گردید. همچنین یک رویداد ایده برگزار گردید که در مرحله ابتدایی ۶۰ ایده پالایش شدند و در مرحله دوم ۱۴ ایده دهنده برتر در نشست هم‌اندیشی شرکت کرده و روی ایده‌های خود صحبت کردند.

تعیین روایی بدین صورت بود که با توجه به ادبیات و مسیر تحقیق برای جمع‌آوری اطلاعات از مصاحبه با خبرگان و افراد کلیدی و مطلع و همچنین طراحی رویداد ایده استفاده شد. سپس برای اولویت-

منابع تکمیلی گردآوری داده‌ها

۴. نگاهستن مقولات کدگذاری باز گزاره‌های کلامی

۵. اختصاص کد به مقولات کدگذاری باز متناسب با مفهوم مقولات

۶. کدگذاری محوری از طریق گروه‌بندی مقولات استخراجی کدگذاری باز، بنا به ارتباط موضوعی مقولات

در واقع پس از انجام کدگذاری باز، کدهای مشابه و هم موضوع که حول یک محور هستند تلفیق شدند و یک محور برای آن‌ها انتخاب گردید. کدگذاری محوری مربوط به کارآفرینی کشاورزی در گلباف در چهار مقوله تولید، فرآوری، تجارت و زیرساخت انجام شد. در ادامه فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی در بخش گلباف از این محورها استخراج شدند.

فرصت‌های کارآفرینی در بخش‌های مختلف کشاورزی: پس از انجام مراحل که در بالا شرح داده شد، فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی در بخش گلباف در چهار بخش تولید، فرآوری، زیرساخت و بازار بدست آمدند که در جدول ۲ نشان داده شده است.

متغیر	ویژگی	تعداد	درصد
جنسیت	زن	۲	۱۲
	مرد	۱۵	۸۸
میزان تحصیلات	جمع	۱۷	۱۰۰
	دیپلم و پایین‌تر	۵	۲۹
میزان تحصیلات	کارشناسی	۸	۴۷
	کارشناسی‌ارشد	۳	۱۸
	دکتری	۱	۶
جمع		۱۷	۱۰۰

همانگونه که در جدول ۱ نشان داده شده است اکثر پاسخگویان در این تحقیق مرد (۸۸ درصد) و دارای تحصیلات دانشگاهی کارشناسی (۴۷ درصد) بودند. پس از انجام مصاحبه‌های عمیق و نیمه-ساختاریافته، هر یک از مصاحبه‌ها مورد واکاوی قرار گرفتند. برای تحلیل و تفسیر داده‌های جمع‌آوری شده، گام‌های زیر برای پیاده‌سازی اجرا شد.

۱. اختصاص کد به مصاحبه‌شوندگان
۲. پیاده‌سازی مصاحبه‌ها و تلخیص و حذف موارد زائد و غیر مربوط
۳. تفکیک گزاره‌های کلامی مصاحبه‌شوندگان و

جدول ۲- فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی در بخش گلباف در بخش‌های مختلف کشاورزی

فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی	حوزه‌های فرصت‌های کارآفرینی
کشت و فرآوری گل محمدی	تولید
کشت گلخانه‌ای محصولات جالیزی سالم و ارگانیک	
ایجاد کارگاه پرورش قارچ	
تولید قلمه انواع انار برای فروش به استان‌های دیگر	
کشت زعفران	
کشت آلوئورا	
اصلاح و جایگزینی کشت انار رقم دانه سیاه	
پرورش بز بیتال و سانن	
پرورش مرغ بومی	
پرورش ماهی‌های سردابی و گرمابی در کشتی و روستاهای شمالی	
اصلاح و جایگزینی کشت خرماي پيامر به جای ارقام دیگر خرما در کشت	توسعه کشت حنا و سدر در کشتی و حرماک
توسعه کشت حنا و سدر در کشتی و حرماک	

فرآوری	<p>بسته‌بندی و فرآوری گیاهان دارویی</p> <p>راه اندازی کارگاه تولید عرقیجات گیاهی مانند: ترخون، ختمی، نعنا، پونه، نسترن</p> <p>احداث کارگاه بسته‌بندی و فرآوری خرما</p> <p>ایجاد کارگاه آب میوه‌گیری و کمپوت‌سازی</p> <p>فرآوری رب انار به صورت خانگی و بهداشتی در گلباف</p> <p>تولید چیپس میوه (زردآلو، هلو، انجیر، سیب و ...)</p> <p>فرآوری محصولات باغی و تولید خشکبار</p> <p>راه‌اندازی کارگاه اسانس‌گیری ترخون</p> <p>راه‌اندازی کارگاه تولید دم نوش های گیاهی</p>
زیرساخت	<p>احداث سردخانه ۵۰۰ تنی در گلباف برای نگهداری محصولات سردسیری و گرمسیری</p> <p>تاسیس مرکز آموزش روش‌های مدرن به کشاورزان و رفع مشکلات آنها برای بالا بردن بهره‌وری آنها</p>
بازار	<p>راه‌اندازی سایت فروش محصولات انار، زردآلوی نوری، انگور، انجیر ارگانیک گلباف و همچنین ترخون، نعنا، پونه، ختمی و خرماهای گلباف</p> <p>تشکیل شرکت تعاونی فروش محصولات</p>

اولویت‌بندی فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی به روش تاپسیس: پس از شناسایی فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی در بخش گلباف، این فرصت‌ها با استفاده از روش تاپسیس و توسط نخبگانی که با آن‌ها مصاحبه انجام شده بود، طی مراحل زیر رتبه‌بندی شدند.

مرحله صفر: مرحله آماده‌سازی ماتریس تصمیم‌گیری است. در این مرحله باید شاخص‌های غیرعددی و عبارات‌های کلامی به مقادیر عددی تبدیل شوند. توجه به جنبه مثبت و منفی بودن شاخص‌ها ضروری است. بنابراین در ابتدا میانگین نمرات داده شده توسط پاسخگویان استخراج و در جدول ۳ آمده‌اند.

جدول ۳- تصمیم‌گیری برای اولویت‌بندی فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی

فرصت‌های کسب و کار	دسترسی به بازار	میزان سوددهی کسب و کار	مزیت نسبی در منطقه	در دسترس بودن نیروی انسانی متخصص
کشت و فرآوری گل محمدی	۶/۶	۵/۴	۷	۷/۳
کشت گلخانه‌ای محصولات جالیزی سالم و ارگانیک	۳	۰/۵۳	۲/۳	۵/۶
ایجاد کارگاه پرورش قارچ در گلباف	۲/۲	۲/۴	۲/۴	۲/۶
تولید قلمه انواع انار برای فروش به استانهای دیگر	۸/۸	۸/۷	۹/۳	۸/۳
کشت زعفران در گلباف و جوشان	۷/۷	۷/۶	۴	۰/۷۳
کشت آلوئه ورا در گلباف	۱/۴	۴/۵	۲/۳	۴/۴
اصلاح و جایگزینی کشت انار رقم دانه سیاه	۹/۷	۸/۴	۹/۸	۷/۵
پرورش بز بیتال و سانن (با تامین علوفه آن در دهستان کشیت)	۸/۹	۹/۳	۹/۴	۷/۴
پرورش مرغ بومی	۷/۴	۵/۶	۶/۴	۶/۳
پرورش ماهی‌های سردابی و گرمابی در کشیت و روستاهای شمالی	۹/۷	۷/۶	۷/۷	۴/۳
اصلاح و جایگزینی کشت خرماهای پیارم به جای ارقام دیگر خرما	۸/۶	۷/۵	۸/۴	۸/۹

				در کشت
۷/۶	۸/۹	۸/۸	۶/۴	توسعه کشت حنا و سدر در کشت و حریمک
۷/۷	۰/۸۹	۰/۵۹	۹/۶	بسته بندی و فرآوری گیاهان دارویی
۰/۵۷	۰/۸۸	۸/۶	۹/۳	راه اندازی کارگاه تولید عرقیات گیاهی مانند: ترخون، ختمی، نعنا، پونه، نسترن
۸/۲	۰/۸۹	۰/۷۹	۰/۸۸	احداث کارگاه بسته بندی و فرآوری خرما
۸/۳	۶/۵	۶/۷	۷/۸	ایجاد کارگاه آب میوه گیری و کمپوت سازی
۸/۶	۸/۶	۸/۳	۹/۲	فرآوری رب انار به صورت خانگی و بهداشتی در گلباف
۰/۵۷	۰/۴۷	۸/۳	۹/۶	تولید چیپس میوه (زردآلو، هلو، انجیر، سیب و ...)
۰/۷۸	۹/۶	۰/۴۸	۰/۵۹	فرآوری محصولات باغی و تولید خشکبار
۷/۸	۰/۴۹	۸/۹	۰/۷۹	راه اندازی کارگاه اسانس گیری ترخون
۰/۱۸	۸/۹	۸/۳	۸/۹	راه اندازی کارگاه تولید دم نوش های گیاهی
۷/۶	۹/۴	۰/۸۸	۰/۳۷	احداث سردخانه ۵۰۰ تنی در گلباف برای نگهداری محصولات سردسیری و گرمسیری
۲/۶	۴/۷	۰/۱۴	۵/۳	تاسیس مرکز آموزش روش های مدرن به کشاورزان و رفع مشکلات آنها برای بالا بردن بهره وری آنها
۸/۳	۹/۶	۹/۳	۸/۷	راه اندازی سایت فروش محصولات انار، زردآلوی نوری، انگور، انجیر ارگانیک گلباف و همچنین ترخون، نعنا، پونه، ختمی گلباف و خرما کشت
۰/۲۴	۰/۷۷	۰/۱۸	۷/۸	تشکیل شرکت تعاونی فروش محصولات

$$n_{ij} = \frac{r_{ij}}{\sqrt{\sum_1 r_{ij}^2}}$$

به عبارتی دیگر ابتدا برای هر ستون مجموع توان دوم مقادیر محاسبه شده و هر یک از درایه های ماتریس بر جذر مجموع توان دوم تقسیم می شوند (جدول ۴).

مرحله ۱: ماتریس تصمیم گیری (D) را با استفاده از رابطه زیر به ماتریس تصمیم گیری نرمال تبدیل می کنیم (در این رابطه r_{ij} نشان دهنده امتیاز کسب شده توسط گزینه i در معیار j است).

جدول ۴- ماتریس تصمیم گیری نرمال برای اولویت بندی فرصت های کارآفرینی کشاورزی

در دسترس بودن نیروی انسانی متخصص	مزیت نسبی در منطقه	میزان سوددهی کسب و کار	دسترسی به بازار	فرصت های کسب و کار
۰/۲۱	۰/۱۸	۰/۱۴	۰/۱۶	کشت و فرآوری گل محمدی
۰/۱۶	۰/۰۶	۰/۰۹	۰/۰۷	کشت گلخانه ای محصولات جالیزی سالم و ارگانیک
۰/۰۸	۰/۰۶	۰/۰۶	۰/۰۵	ایجاد کارگاه پرورش قارچ در گلباف
۰/۲۴	۰/۲۳	۰/۲۲	۰/۲۲	تولید قلمه انواع انار برای فروش به استان های دیگر
۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۱۹	۰/۱۹	کشت زعفران در گلباف و جوشان
۰/۱۲	۰/۰۶	۰/۱۲	۰/۰۳	کشت آلوئه ورا در گلباف
۰/۲۱	۰/۲۵	۰/۲۲	۰/۲۴	اصلاح و جایگزینی کشت انار رقم دانه سیاه

۰/۲۱	۰/۲۴	۰/۲۴	۰/۲۲	پرورش بز بیتال و سائن (با تامین علوفه آن در دهستان کشیت)
۰/۱۸	۰/۱۶	۰/۱۴	۰/۱۸	پرورش مرغ بومی
۰/۱۲	۰/۱۹	۰/۲۰	۰/۲۴	پرورش ماهی‌های سردابی و گرمابی در کشیت و روستاهای مالی
۰/۲۵	۰/۲۱	۰/۱۹	۰/۲۱	اصلاح و جایگزینی کشت خرما به جای ارقام دیگر خرما در کشیت
۰/۲۲	۰/۲۲	۰/۲۳	۰/۱۶	توسعه کشت حنا و سدر در کشیت و حرماک
۰/۲۲	۰/۲۵	۰/۲۵	۰/۲۴	بسته بندی و فرآوری گیاهان دارویی
۰/۲۱	۰/۲۲	۰/۲۲	۰/۲۳	راه‌اندازی کارگاه تولید عرقیجات گیاهی مانند: ترخون، ختمی، نعنا، پونه، نسترن
۰/۲۳	۰/۲۵	۰/۲۵	۰/۲۲	احداث کارگاه بسته‌بندی و فرآوری خرما
۰/۲۳	۰/۱۶	۰/۱۷	۰/۱۹	ایجاد کارگاه آب میوه‌گیری و کمپوت‌سازی
۰/۲۴	۰/۲۲	۰/۲۱	۰/۲۳	فرآوری رب انار به صورت خانگی و بهداشتی در گلباف
۰/۲۱	۰/۱۹	۰/۲۱	۰/۲۴	تولید چیپس میوه (زردآلو، هلو، انجیر، سیب و ...)
۰/۲۵	۰/۲۴	۰/۲۲	۰/۲۳	فرآوری محصولات باغی و تولید خشکبار
۰/۲۲	۰/۲۴	۰/۲۳	۰/۲۴	راه‌اندازی کارگاه اسانس‌گیری ترخون
۰/۲۳	۰/۲۲	۰/۲۱	۰/۲۲	راه‌اندازی کارگاه تولید دم نوش های گیاهی
۰/۲۱	۰/۲۴	۰/۲۳	۰/۱۸	احداث سردخانه ۵۰۰ تنی در گلباف برای نگهداری محصولات سردسیری و گرمسیری
۰/۰۷	۰/۱۲	۰/۱۱	۰/۱۳	تاسیس مرکز آموزش روشهای مدرن به کشاورزان و رفع مشکلات آنها برای بالا بردن بهره‌وری آنها
۰/۲۴	۰/۲۴	۰/۲۴	۰/۲۱	راه‌اندازی سایت فروش محصولات انار، زردآلوی نوری، انگور، انجیر ارگانیک گلباف و همچنین ترخون، نعنا، پونه، ختمی گلباف و خرما کشیت
۰/۱۲	۰/۱۹	۰/۲۱	۰/۱۹	تشکیل شرکت تعاونی فروش محصولات

۰/۳۳، مزیت نسبی در منطقه ۰/۲۳ و مزیت نسبی در منطقه ۰/۰۸ تعیین گردید.

در ادامه این بردار به یک ماتریس قطری تبدیل می‌شود یعنی ماتریسی که وزن‌ها روی قطر اصلی آن قرار دارند و سایر اجزای سازنده ماتریس صفر است. ماتریس بی‌مقیاس موزون که با نماد (V) نمایش داده می‌شود محاسبه و نتایج در جدول ۵ نشان داده شده است.

مرحله ۲: محاسبه ماتریس نرمال یا مقیاس موزون؛ برای انجام این مرحله باید به هر یک از معیارها یک وزن اختصاص داده شود. این وزن می‌تواند مستقیماً توسط تصمیم‌گیرنده انتخاب شود به نحوی که هر یک از وزن‌ها بین صفر تا یک باشد و مجموع وزن‌ها برابر با یک باشد و یا اینکه می‌توان با استفاده از روش‌هایی مثل مقایسات زوجی و AHP، وزن معیارها را به دست آورد. میانگین وزن‌های داده شده توسط نخبگان در حوزه‌های مختلف فرصت‌های کارآفرینی شامل دسترسی به بازار ۰/۳۵، میزان سوددهی کسب و کار

جدول ۵- مقدار V برای فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی

در دسترس بودن نیروی انسانی متخصص	مزیت نسبی در منطقه	میزان سوددهی کسب و کار	دسترسی به بازار	فرصت‌های کسب و کار
۰/۶۳	۱/۶۵	۱/۸۱	۲/۲۸	کشت و فرآوری گل محمدی
۰/۴۹	۰/۵۳	۱/۱۷	۱/۰۴	کشت گلخانه‌ای محصولات جالیزی سالم و ارگانیک
۰/۲۳	۰/۵۶	۰/۸۰	۰/۷۶	ایجاد کارگاه پرورش قارچ در گلباف
۰/۷۲	۲/۱۶	۲/۹۱	۳/۰۴	تولید قلمه انواع انار برای فروش به استان‌های دیگر
۰/۳۲	۰/۹۳	۲/۵۵	۲/۶۶	کشت زعفران در گلباف و جوشان
۰/۳۸	۰/۵۳	۱/۵۱	۰/۴۸	کشت آلوئه‌ورا در گلباف
۰/۶۵	۲/۲۷	۲/۸۱	۳/۳۶	اصلاح و جایگزینی کشت انار رقم دانه سیاه
۰/۶۴	۲/۱۸	۳/۱۱	۳/۰۸	پرورش بز بیتال و سانن (با تامین علوفه آن در دهستان کشیت)
۰/۵۵	۱/۴۸	۱/۸۸	۲/۵۶	پرورش مرغ بومی
۰/۳۷	۱/۷۹	۲/۵۵	۳/۳۶	پرورش ماهی‌های سردابی و گرمابی در کشیت و روستاهای شمالی
۰/۷۷	۱/۹۵	۲/۵۱	۲/۹۷	اصلاح و جایگزینی کشت خرما می پیرام به جای ارقام دیگر خرما در کشیت
۰/۶۶	۲/۰۶	۲/۹۵	۲/۲۱	توسعه کشت حنا و سدر در کشیت و حریمک
۰/۶۷	۲/۲۷	۳/۱۸	۳/۳۲	بسته‌بندی و فرآوری گیاهان دارویی
۰/۶۵	۲/۰۴	۲/۸۸	۳/۲۲	راه‌اندازی کارگاه تولید عرق‌جیات گیاهی مانند: ترخون، ختمی، نعنا، پونه، نسترن
۰/۷۱	۲/۲۷	۳/۲۵	۳/۰۴	احداث کارگاه بسته‌بندی و فرآوری خرما
۰/۷۲	۱/۵۱	۲/۲۴	۲/۷۰	ایجاد کارگاه آب میوه‌گیری و کمپوت‌سازی
۰/۷۵	۱/۹۹	۲/۷۸	۳/۱۸	فرآوری رب انار به صورت خانگی و بهداشتی در گلباف
۰/۶۵	۱/۷۲	۲/۷۸	۳/۳۲	تولید چیپس میوه (زردآلو، هلو، انجیر، سیب و ...)
۰/۷۶	۲/۲۳	۲/۸۱	۳/۲۹	فرآوری محصولات باغی و تولید خشکبار
۰/۶۸	۲/۱۸	۲/۹۸	۳/۳۶	راه‌اندازی کارگاه اسانس‌گیری ترخون
۰/۷۰	۲/۰۶	۲/۷۸	۳/۰۸	راه‌اندازی کارگاه تولید دم‌نوش‌های گیاهی
۰/۶۶	۲/۱۸	۲/۹۵	۲/۵۲	احداث سردخانه ۵۰۰ تنی در گلباف برای نگهداری محصولات سردسیری و گرمسیری
۰/۲۳	۱/۰۹	۱/۳۷	۱/۸۳	تاسیس مرکز آموزش روش‌های مدرن به کشاورزان و رفع مشکلات آنها برای بالا بردن بهره‌وری آنها
۰/۷۲	۲/۲۲	۳/۱۱	۳/۰۱	راه‌اندازی سایت فروش محصولات انار، زردآلوی نوری، انگور، انجیر ارگانیک گلباف و همچنین ترخون، نعنا، پونه، ختمی گلباف و خرما کشیت
۰/۳۶	۱/۷۹	۲/۷۱	۲/۷۰	تشکیل شرکت تعاونی فروش محصولات

انتخاب شود؛ یعنی بیشترین مقدار انتخاب شود. برای تشکیل جواب ایده‌آل منفی برعکس A+ عمل می‌کنیم. یعنی در ستون شاخص‌های منفی بیشترین مقدار و در

مرحله ۳: تعیین نمودن گزینه‌های فرضی ایده‌آل مثبت و ایده‌آل منفی؛ برای تشکیل گزینه ایده‌آل مثبت (A+) باید در هر یک از ستون‌های ماتریس V بهترین مقدار

سایر ستونها کمترین مقدار را انتخاب می‌کنیم. بنابراین گزینه‌های ایده‌آل مثبت و منفی طبق جدول ۶ محاسبه گردیدند.

جدول ۶- گزینه‌های مثبت و منفی

گزینه‌های ایده‌آل	دسترسی به بازار	میزان سوددهی کسب و کار	مزیت نسبی در منطقه	در دسترس بودن نیروی انسانی متخصص
A+ ماتریس ایده آل مثبت	۳/۳۶	۳/۲۵	۲/۲۷	۰/۷۷
A- ماتریس ایده آل منفی	۰/۴۸	۰/۸۰	۰/۵۳	۰/۲۳

ایده‌آل)؛ نسبت نزدیکی به گزینه ایده‌آل که با نماد (CLi) نمایش داده می‌شود محاسبه و اولویت‌بندی فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی طبق جدول ۷ ارائه گردید و بسته‌بندی و فرآوری گیاهان دارویی، راه‌اندازی کارگاه اسانس‌گیری ترخون و احداث کارگاه بسته‌بندی و فرآوری خرما حائز بالاترین اولویت شدند.

مرحله ۴: فاصله هر یک از گزینه‌ها را تا گزینه ایده‌آل مثبت و گزینه ایده‌آل منفی حساب می‌کنیم. برای این منظور از اطلاعات ماتریس V استفاده می‌کنیم. جدول ۷ مقادیر محاسبه شده از فاصله هر یک از گزینه‌ها تا گزینه ایده‌آل مثبت (+di) و فاصله هر یک از گزینه‌ها تا ایده‌آل منفی (-di) نشان می‌دهند.
مرحله ۵: محاسبه نمرات (نسبت نزدیکی به گزینه

جدول ۷- فاصله هر یک از گزینه‌ها تا گزینه‌های ایده‌آل مثبت و منفی و اولویت‌بندی فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی

CLi	di-	di+	فرصت‌های کسب و کار
۰/۹۷	۴/۱۱	۰/۱۳	بسته بندی و فرآوری گیاهان دارویی
۰/۹۳	۳/۹۹	۰/۳۰	راه‌اندازی کارگاه اسانس‌گیری ترخون
۰/۹۳	۳/۹۷	۰/۳۲	احداث کارگاه بسته‌بندی و فرآوری خرما
۰/۹۲	۳/۸۷	۰/۳۵	پرورش بز بی‌تال و سانن (با تامین علوفه آن در دهستان کشیت)
۰/۹۱	۳/۸۵	۰/۳۷	راه اندازی سایت فروش محصولات انار، زردآلوی نوری، انگور، انجیر ارگانیک گلباف و همچنین ترخون، نعنا، پونه، ختمی گلباف و خرما کی کشیت
۰/۹۰	۳/۸۸	۰/۴۴	فرآوری محصولات باغی و تولید خشکبار
۰/۹۰	۳/۳۸	۰/۸۹	اصلاح و جایگزینی کشت انار رقم دانه سیاه
۰/۸۹	۳/۷۷	۰/۴۷	راه اندازی کارگاه تولید عرق‌جیات گیاهی مانند: ترخون، ختمی، نعنا، پونه، نسترن
۰/۸۹	۳/۷۳	۰/۴۷	تولید قلمه انواع انار برای فروش به استانهای دیگر
۰/۸۶	۳/۶۹	۰/۵۷	فرآوری رب انار به صورت خانگی و بهداشتی در گلباف
۰/۸۶	۳/۶۳	۰/۵۹	راه‌اندازی کارگاه تولید دم‌نوش‌های گیاهی
۰/۸۳	۳/۶۸	۰/۷۴	تولید چیپس میوه (زردآلو، هلو، انجیر، سیب و ...)
۰/۷۹	۳/۴۱	۰/۸۹	احداث سردخانه ۵۰۰ تنی در گلباف برای نگه داری محصولات سردسیری و گرمسیری
۰/۷۹	۳/۵۹	۰/۹۴	پرورش ماهی‌های سردابی و گرمابی در کشیت و روستاهای شمالی

۰/۷۹	۳/۳۸	۰/۸۹	اصلاح و جایگزینی کشت خرما به جای ارقام دیگر خرما در کشت
۰/۷۵	۳/۱۸	۱/۰۶	تشکیل شرکت تعاونی فروش محصولات
۰/۷۲	۳/۱۸	۱/۲۰	توسعه کشت حنا و سدر در کشت و حرمت
۰/۶۷	۲/۸۶	۱/۴۲	ایجاد کارگاه آب میوه‌گیری و کمپوت‌سازی
۰/۶۲	۲/۸۲	۱/۷۳	کشت زعفران در گلباف و جوشان
۰/۵۹	۲/۵۴	۱/۷۹	پرورش مرغ بومی
۰/۵۵	۲/۳۸	۱/۹۱	کشت و فرآوری گل محمدی
۰/۳۶	۱/۵۷	۲/۷۴	تاسیس مرکز آموزش روش‌های مدرن به کشاورزان و رفع مشکلات آنها برای بالا بردن بهره‌وری آنها
۰/۱۷	۰/۷۱	۳/۵۸	کشت گلخانه‌ای محصولات جالیزی سالم و ارگانیک
۰/۱۶	۰/۷۲	۳/۸۰	کشت آلوئه‌ورا در گلباف
۰/۰۶	۰/۲۸	۳/۹۹	ایجاد کارگاه پرورش قارچ در گلباف

بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این پژوهش برای شناسایی فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی در بخش گلباف، ابتدا ادبیات نظری و پیشینه موضوع در این حوزه مورد بررسی قرار گرفت. بر این اساس مشخص شد که فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی در چهار حوزه تولید، فرآوری، زیرساخت و فروش می‌گنجد.

در این پژوهش، برای شناسایی فرصت‌ها از چند روش استفاده گردیده است. به عبارتی خاستگاه و منابع فرصت‌های کارآفرینی براساس مبانی نظری عبارتند از مشاهده روندهای محیطی، حل مشکلات موجود، یافتن شکاف‌های موجود در بازار و استفاده از منابع موجود محیطی. در این تحقیق با تحلیل اطلاعات بدست آمده از طریق تحلیل محتوای کیفی، فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی در منطقه شناسایی شدند. برای اولویت‌بندی فرصت‌های کارآفرینی شناسایی شده از مدل اولویت‌بندی تاپسیس استفاده گردید. نتایج نشان داد که بسته‌بندی و فرآوری گیاهان دارویی، راه‌اندازی کارگاه اسانس‌گیری ترخون و احداث کارگاه بسته‌بندی و فرآوری خرما بالاترین

اولویت در زمینه فرصت‌های کارآفرینی در بخش کشاورزی در شهرستان گلباف را داشتند.

در مقایسه نتایج این تحقیق با سایر تحقیقات مشابه می‌توان به تشابه و تفاوت‌هایی اشاره داشت. در قسمت تشابهات، می‌توان به تشابه نتایج این تحقیق با تحقیقات ترسو (Tersoo, 2014) و اچاریا (Acharya, 2007) اشاره داشت که فرصت‌های کارآفرینی در کشاورزی به صورت فرایندی و در زنجیره ارزش تولید و در بخش های تولید، تجارت، زیرساخت و فرآوری دیده‌اند. در قسمت تفاوت‌ها، در این تحقیق مشخص گردید که برای بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی فقط نباید به مسائل اقتصادی توجه داشت. جامعه محلی متغیری است که همه ابعاد آن در بهره‌برداری از فرصت‌ها مهم است. مسائل فرهنگی، اجتماعی و حتی زیست محیطی هر کدام به نحوی بر مسائل اثرگذار بوده و نادیده گرفتن آن‌ها منجر به پیچیدگی و در نهایت پایین آمدن بهره‌وری خواهد شد.

در این پژوهش با توجه به تحلیل اطلاعات بدست آمده از منابع کتابخانه‌ای، مصاحبه‌ها و مشاهده فرصت‌های کارآفرینی کشاورزی در بخش گلباف

۲. افتخاری، ر. رکن الدین ع.، سجاسی قیداری، ح.، صادقلو، ط. ۱۳۸۷. سنجش پایداری روستایی با استفاده از الگوی راهبردی مطالعه موردی: روستاهای شهرستان خداآبنده. برنامه ریزی و آمایش فضا، ۱۵(۱): ۸۵-۱۰۴.
۳. افتخاری، ر. ع.، طاهرخانی، م.، سجاسی قیداری، ح. ۱۳۸۹. تحلیل ابعاد و عوامل موثر بر توسعه کارآفرینی کشاورزی مناطق روستایی: مطالعه موردی روستاهای شهرستان خداآبنده. روستا و توسعه، ۳(۱۲): ۷۲-۴۳.
۴. بخشی، م. ر.، فلکی، م.، سیاهی، ر. ۱۳۹۶. بررسی فرصت‌ها و زمینه‌های کارآفرینی کشاورزی در مناطق روستایی شهرستان فردوس، اولین همایش ملی فرصت‌های نوین تولید و اشتغال بخش کشاورزی در شرق کشور (در راستای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی)، بیرجند، دانشگاه بیرجند.
۵. حسینی‌نیا، غ.، یعقوبی فرانی، ا.، ثالثی، م. ۱۳۹۵. فرصت‌های کارآفرینی در بخش تولیدات دامی استان کرمانشاه. کارآفرینی در کشاورزی. ۳(۱): ۱۳۶-۱۲۱.
۶. خوش مرام، م.، زرافشانی، ک.، علی بیگی، ا.، میرک زاده، ع. ا. ۱۳۹۶. ارائه مدل مفهومی تشخیص فرصت‌های کارآفرینانه کشاورزی. کارآفرینی در کشاورزی. ۱(۴): ۱۲۲-۱۰۵.
۷. رضوانی، م. و نجارزاده، م. ۱۳۸۸. بررسی و تحلیل زمینه‌های کارآفرینی روستاییان در فرایند توسعه‌ی نواحی روستایی مطالعه موردی: دهستان برآن جنوبی (شهرستان اصفهان). توسعه کارآفرینی، ۱(۲): ۱۸۲-۱۶۱.
۸. سلیمان‌پور، م.، حسینی، م. ۱۳۸۵. بررسی مقایسه-ای دیدگاه دانشجویان کارشناسی ارشد پیرامون توسعه کارآفرینی در آموزش عالی کشاورزی شناسایی شدند. در کنار فرصت‌های شناسایی شده به موضوعاتی اشاره شده است که می‌تواند به توسعه کسب و کارها در توسعه کشاورزی گلباف کمک کند. از جمله این موضوعات می‌توان به موارد زیر اشاره داشت:
- افزایش آموزش‌های لازم به کشاورزان برای آشنا نمودن آنها با قابلیت‌ها و فرصت‌های بالقوه کارآفرینی در منطقه
  - تقویت نهادهای اجتماعی از قبیل تعاونی‌ها و صندوق‌های محلی و خانوادگی برای بازاریابی و فروش محصولات
  - بسترسازی توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی در زمینه گیاهان دارویی
  - اصلاح و تکمیل زنجیره ارزش افزوده محصولاتی مانند خرما و گیاهان دارویی
  - جایگزین خرما یا نیمه خشک به جای خرما یا مضافتی
  - جایگزین نمودن کشت انار و انگور به جای هلو، سیب و گردو
  - بسته‌بندی و تاسیس سردخانه برای نگهداری محصولات باغی
  - جایگزینی فرآوری مکانیزه سبزیجات و گیاهان دارویی به جای فرآوری سنتی
  - گسترش پرورش ماکیان، دامهای بومی و ماهی
  - استفاده از قابلیت‌های بازاریابی مجازی برای بازاریابی و فروش محصولات باغی و گیاهان دارویی
  - فرآوری محصولات باغی از طریق راه‌اندازی کارگاههای خرد و خانگی گروهی
- منابع**
۱. اخلی، م.، دیده خانی، ح.، شریف زاده، م. ش.، حسینی، س. م. ۱۳۹۷. الگوی مفهومی تشخیص فرصت کارآفرینان نوپای فناور دانشگاهی کشاورزی، پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، ۱۰(۴۵): ۱۵۷-۱۳۹.

16. Karimi, S., Chizari, M., Biemans, H.J., and Mulder, M. 2010. Entrepreneurship education in Iranian higher education: The current state and challenges. *European Journal of Scientific Research*, 48(1): 35-50.
17. McElwee, G. 2006. The enterprising farmer: a review of entrepreneurship in agriculture. *Royal agricultural society of England journal*, 167: 66-75.
18. Murphy, P.J., Liao, J., and Welsch, H. P. 2006. A conceptual history of entrepreneurial thought. *Journal of management history*, 12(1): 12-35.
19. Petrin, T., and Gannon, A. 1997. *Rural development through entrepreneurship*. Rome: FAO.
20. Rais, M., Acharya, S., and Sharma, N. 2014. Food processing industry in India: S&T capability, skills and employment opportunities. *Journal of Rural Development*, 32(4): 451-478.
21. Rauch, A., Wiklund, J., Lumpkin, G.T., and Frese, M. 2009. Entrepreneurial orientation and business performance: An assessment of past research and suggestions for the future. *Entrepreneurship theory and Practice*, 33(3): 761-787.
22. Stam, E. 2015. Entrepreneurial ecosystems and regional policy: a sympathetic critique. *European Planning Studies*, 23(9): 1759-1769.
23. Tersoo, P. 2014. Agribusiness as a veritable tool for rural development in Nigeria. *International Letters of Social and Humanistic Sciences*, (14): 26-36.
24. Thurik, R., and Reynolds, P. 2005. Nascent entrepreneurship and the level of economic development. *Small Business Economics*, 24(3): 293-309.
25. Wolter, D. 2008. *Ghana: Seizing New Agribusiness Opportunities*. Retrieved October, 24: 2012.
9. عنبری، م. ۱۳۸۷. تحلیل مسایل و کاستی‌های پژوهش‌های نوین در جامعه‌شناسی توسعه روستایی ایران، فصلنامه روستا و توسعه، ۱۱(۱): ۱-۳۳.
۱۰. کریمی، س. ۱۳۹۴. کارآفرینی گردش‌گری کشاورزی، راهبردی نوین برای توسعه پایدار روستایی. کارآفرینی در کشاورزی، ۱(۴): ۶۹-۹۰.
11. Acharya, S.S. 2007. Agribusiness in India: Some facts and emerging issues. *Agricultural Economics Research Review*, 20.
12. Alhorr, H.S., Moore, G.C.B., and Payne, T. 2008. The Impact of Economic Integration on Cross- Border Venture Capital Investments: Evidence From the European Union, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 897-917.
13. Arroyo, C.G., Barbieri, C., and Rich, S. R. 2013. Defining agritourism: A comparative study of stakeholders' perceptions in Missouri and North Carolina. *Tourism Management*, 37: 39-47.
14. Fennell, D.A., and Weaver, D.B. 1997. Vacation farms and ecotourism in Saskatchewan, Canada. *Journal of Rural Studies*, 13(4): 467-475.
15. Hayton, J., Chandler, G.N., and DeTienne, D.R. 2011. Entrepreneurial opportunity identification and new firm development processes: a comparison of family and non-family new ventures. *International Journal of Entrepreneurship and Innovation Management*, 13(1): 12-31.

Gorgan University of Agricultural
Sciences and Natural Resources

Journal of Entrepreneurship in Agriculture Vol. 6(1), 2019

<http://jead.gau.ac.ir>

DOI: 10.22069/jead.2020.18021.1417

Identification of Agricultural Entrepreneurship Opportunities (Case Study: The Golbaf County, Kerman Province)

Gh.H. Hosseininia^{1*}, Sh. Moghaddas Farimani² and M. Jalalvand³

¹Associate Professor, Department of new business, Faculty of Entrepreneurship, University of Tehran, Tehran, Iran

²Assistant Prof.of Institution of Agricultural Education and Extension, Agriculture Jihad, Agricultural

³Research, Education and Extension Organization (AREEO), Tehran, Iran

MSc. Graduated. Faculty of Entrepreneurship, University of Tehran, Tehran, Iran

Received: 19/05/2020; Accepted:21/09/2020

Abstract

Identifying entrepreneurial opportunities in different regions is an important step towards developing entrepreneurship and improving the life quality of people. The purpose of this study is to identify agricultural entrepreneurship opportunities in Golbaf section of Kerman city. The method of this research is qualitative. The study applied purposive sampling method and interviewed with 17 experts and entrepreneurs in the field of agriculture. Through qualitative content analysis, 25 entrepreneurial opportunities including production, processing, trade, and infrastructure were identified and prioritized in the agricultural sector of Golbaf city. Prioritization of agricultural entrepreneurship opportunities in Golbaf city showed that packaging and processing of medicinal plants, setting up a tarragon essential oil production factory, and construction of a date packaging and processing plant had the highest priorities in the agricultural entrepreneurship opportunities in the Golbaf city.

Keywords: Opportunity Identification, Agricultural entrepreneurship, Golbaf County, Kerman Province

---

*Corresponding author; hosseininia@ut.ac.ir